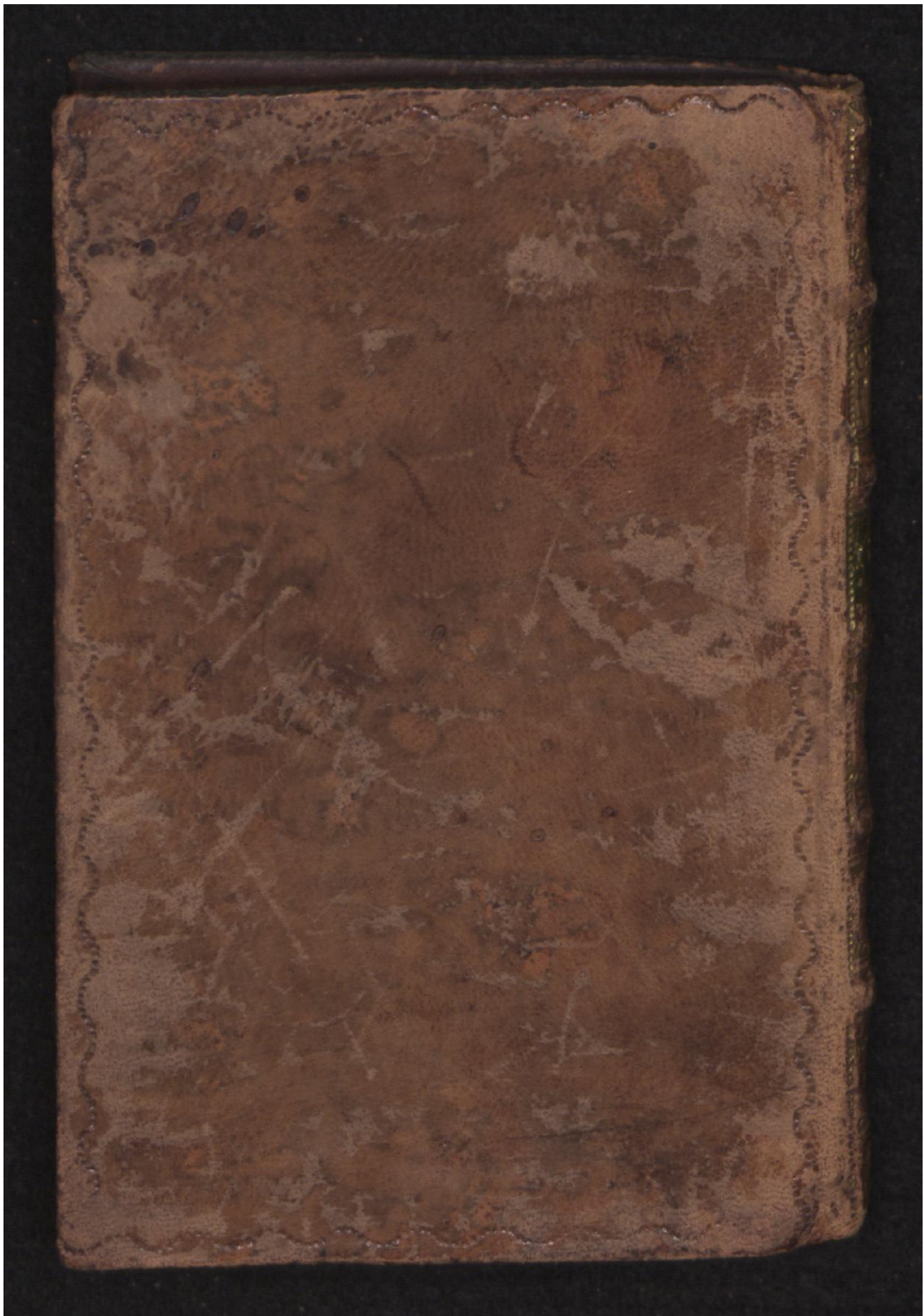

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 133 8° (LN 147 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 133 8° (LN 147 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 133 8° (LN 147 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 133 8° (LN 147 8° copy 2)

Early European Books, Copyright © 2009 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of the Royal Library, Copenhagen.
Hielmst. 133 8° (LN 147 8° copy 2)

Pal 47c

~~80~~

~~Box~~

LN 146

ux 3

pass
er fac
Ahes
bare
merc
icke
fra d
fordg
till i
ge i
nød
gong
de/st
met
Da
paa
stum
faden
le icl
Dør
oc b
selff
ger
han

paff oc kaarff met saa ord **D**c sige huad det
er saare ith kaarff som off bød ath bere met
Ihesu Christo/och huorledis wii skulle det
bare oc lide tolmødige ❀ Wii skulle først
mercke oc vide at Ihesus Christus haffuer
icke ail enike frelst off met sin død och pine
fra dieffuelen/synden/døden/och den ewige
fordømmelse Men hans pine skal oc vere off
till ith exempel/huilket wii skulle effter føl
ge i all vaar lifffuis tid med modgong sorg
nød oc forfølgelse **D**c en dog ath vor mod
gong sorg nød/oc andet ont som wii her li
de/skal icke der saare ske/ at wii kunde der
met bliffue salige/eller fortiene Blemmerige
Da skulle wii alligeuel lide deth tolmødige
paa det at wi kunde effterfølge Ihesu Cri
stum oc lignis hannē der met **T**hi at Gud
fader haffuer det saa besluttet Ath wii skul
le icke all ene tro paa Ihesum Christū hās
Søn som vor kaars fest Men at wi skulle
oc bere kaarffet met hannem/som han siger
selff mange stede i scrifften **H**uo som icke ta
ger sit kaarff paa sig och effter følger mig/
han er mig icke verdig / Haffue de kallet
A ii

hofbonden Beltzebus/huor meget mere skul
le de da kalle hans tienere skalke oc bedra
gere och forfølge dem alle vegne ❀ Huet
christē man endelige bere kaarsset Det kan
ingeledis anderledis vere/som S Do. siger
til de Corinter/Jeg opfylder det paa mit le
geme som mig fattis off Christi pine/Lige
sō han ville sige/At han oc alle cristne skul
le oc lide sō vort hoffsuit Christus gjorde/thi
skal huert cristet mēnske det bere oc lide naat
Gud sender hannē det paa/ Kaarsset maa
oc endelige vere saadant/at det haffuer baa
de naffnet oc nederrøcker mennicken oc gø
hannē de oc drøffuelse/De atth han er i fare
met sit liff/gotz oc pēninge/heder oc are/oc
alt det han haffuer/Saadant ith kaarsff fol
man vel i hiertet Det vaare icke ellers i tet
kaarsff/vdē det gjorde hānē meget ont oc de
Dii skulle dog icke selffue vduelge eller gøre
off saadāt kaarsff(lige sō sōme mücke haffue
opdicted dem selff met deris regel at de vil
le der met bliffue saltge) Men det skal vere
saadāt ith kaarsff/modgong oc ont som huert
ville gerne vere quit fra om det vaare muel
ligt/Hvilket verden/dieffuelē oc hans parti

re skul
bedra
Huer
det kan
o. siger
mit le
Lige
te skul
de/thi
e naat
et maa
er haas
oc gø
i fare
ere/ oc
rff fol
s i ret
oc de
er gø
haffue
de vil
al vere
n huer
e muer
s parti

oc tienere legge paa hammen Thi er det da
endelige behoff/at wi tro atth Gud haffuer
skicket off det til Atth wi skulle lide saadan
modgøg oc bere kaarffet met Cristo/lige so
han leed for oss Det kan ingeledis anderles
dis vere En at huer cristen maa endelige be
re kaarffet oc lide modgøg Oc men wi det
vide da kunde wi och diff lettere lide oc be
re kaarffet ❧ Huer cristen kan oc troste oc
hwsuale sig selff oc sige oc tencke saa i sit hi
erte Vill ieg vere en cristen/da maa ieg bere
kaarffet met Cristo/oc lide verdēs modgøg
oc drøffuelse/oc bere hans hoff klednig/thi
han giffuer sine tienere saadā klednig her po
iordē Oc siden den ewige klare oc skinnēde
kledning i hiemerigis Rige/Saadāt ith ret
kaarff kunde de andre parti secter oc mücke
icke bere eller lide Men de vduelge dem ith
serdelis kaarff effter deris eget gode tække/
Och de ville icke helder det lide eller bere
effter deris egen regel och skickelse Men de
skiwde det bort fra dem met baade hender/
och alligenel loffue de deris regel och aars
den och sige/atth de kwnde der met fortiene
A iii

hiemmerige och bliffue salige Oc de skrige oc
robe paa andre cristne/at de icke rettelige be
re kaarssset Lige som de all eniste viste huor
ledis man skulle det bere oc lide met Cristo
Alle gode cristne bør det at lære andre/at in
gē skal selff vduelge/eller legge noget kaarss
paa sig Men naar Gud legger det paa hā
nem / da skal han det bere tolmodige meth
Christo ❧ De fare icke all eniste vild i
dette sticke/at de vduelge dem selff it kaarss
(oc en serdelis regel at lessue effter) Men oc
i det at de rose dem meget der aff/oc sige/at
de fortiene deris synders forladelse der met/
oc siden stor løn i hiemmerige aff Gud De
der met bespotte de och foracte Ihesu Chris
sti pinis fortiemiste Deris kaarss er icke hel
der ith ret kaarss thi de haffue det selffue vd
ualt/effter deris eget gode tücke Det er icke
heller Gud behageligt/men det er meget der
styggeligt for hannem ❧ Men wi cristne
sige saa/at wi künde inted fortiene met vaart
kaarss/sorg och modgong som wi her lide i
verden Oc wi rose oss icke heller der aff (sā
munckene gøre aff deris kapper oc regel at

alle
lige
er
her
D
at
de
sto
oc
tier
en
gie
for
for
pa
tie
oc
bi
L
du
sk
pl
❧
oc

alle skulle vide at de ere gudelige oc aander-
 lige) Men det er off nock at wi vide at det
 er Gudz vilge oc hannem behageligt/ at wi
 her lide oc bere kaarffet/ at wi mue vere hans
 Disciple oc tienere ❀ Saa see wi her nu
 at de som mest sige oc predicke aff kaarffet/
 de vide alder minst der aff/ oc aff Jesu Cri-
 sto/ thi de rose dem fast aff deris eget kaarff
 oc regel/ oc mene at de kunde der med vel for-
 tiene hiemmerige/ Ney kaarffet er icke saadan
 en ting at man kan der med nodis oc tving-
 nis til aff sin gardian/ Abbet eller prier/ ath
 fortiene sig hiemmerige och salighed der med
 som de sige ❀ Vilt du icke tage kaarffet
 paa dig aldelis forgeffuis oc for vden al for-
 tieniste oc lon/ Da maat du lade det beteme
 oc versige Christu der offuer Thi du skalt
 vide/ at vilt du icke lide/ da bliffuer du icke
 Christi tienere/ eller metarffuing/ Saa maat
 du nu vduelge dig ith aff disse tw Ath du
 skalt her lide oc bere kaarffet/ eller du skalt
 plat forsuerge Christum och bliffue fortabet
 ❀ Vilt du lide oc bere kaarffet veluillige/
 oc tolmodige med glede Da bliffuer det dig

A iiii

en stor dyrbær rigdom/ Thi ath Iesus Christus
blissuer dig da giffuen met al sin pinis
oc dødis fortieniste/ Kant du det men tro/
da maat du gladelige sige i dit hierte/ En
dog at ieg haffuer nu læge ledet stor sorg nød
oc modgøg her i verde/ Huad kan dog al min
modgøg lignis ved den store suare rigdø oc
euige glede så Gud vil giffue mig igen saar
Christi død oc pine skyld/ at ieg skal sidē leff-
ue met hannē i hiemmerige til euig tid/ Saa
blissuer kaarffet dig søt oc lat at bere/ thi det
varer icke vden til en søpe tid så gaar snart
bort/ som Kristus sagde oc hans Apostle oc
Euāgelister screffue/ at dēne verdēs modgøg
oc kaarff skal icke læge vare/ Thi skulle wi
see til dē store skat oc skenck så oss er giffuen
igen aff Gud så er Kristus met al sin pinis
oc dødis fortieniste/ saa at han er vaar Ihesu
Christi død oc pine er oc saa stor/ at hun
opfylder baade hiemelen oc iorden/ oc sønder
byrder al dieffuelens maect oc styrcke/ oc bort
tager synden oc den euige fordomelse
✠ Naar du wilt acte dēne store skat emod
dit kaarff oc modgong så du kant her lide

da
go
he
me
sto
on
me
for
dø
ord
dy
ha
✠
ski
ka
de
ha
all
ve
te
oc
ca

Er
pinis
tro/
En
nöd
min
dö oc
faar
leff
Daa
i det
fiart
le oc
dög
e wi
fuen
pinis
Ahe
hun
nder
bort
mod
lide

da skalt du en søye ting acte all din mod-
gong En dog at du skulle miste alt dit gotz
Heder oc are/hustru och børn/oc dit liff til
met der faare Men wilt du icke acte denne
store euige skat oc icke bere kaarffet och lide
ont for hannem/Da mot du lade det betæ-
me/oc fare hen bort ath den store brede vep
som leder dig til den euige pine död och for-
dömmelse Hwo som icke tror Ihesu Christt
ord/han faar inted aff den store rigdom och
dyrebare skat i Hiemmerigis Rige som han
haffuer loffuit alle sine tienere

✱ Hwert cristet mēnske skal oc haffue oc
skicke sig saa At han er wiß der paa at hæs-
kaarff oc modgong skal kōme hannē til go-
de/De at Christus icke al eniste vill hielpa
hannē til at bere kaarffet oc modgong/men
ath han vil oc vende hannem det till gode i
alle maade/Der fore skall oc samme kaarff
vere off saa meget diss lettere ath bere oc lide
Thi Gud indgyder sin naade i vaare hjer-
te/at wi kñde lettelige lide saadan modgög
och fristelser/som. S. Pouil siger. Corint. p.
capittel . Gud er tro och han lader off icke

fristis ydermere en wii kunde lide oc thole/
men han laret oss oc raad oc lempe til/huor
ledis wi skulle offuer vinde samme fristelser
oc plaffuer Det er vel sant at naar samme
kaarff sorg och modgong er alder størst/da
twinger det mennisken saa hart/at han men
ath han skall plat vndergaa och forderffuis
Men kan han da fly til Christum oc hans
pine Da skal den trofaste Gud komme oc
hielpen hannem snart aff all sin nød oc mod
gong/ Lige som han haffuer før hulpet alle
sine tienerne fra verdens begyndelse/thi han er
altid den samme Gud/oc lige megtig oc mi
skundelig/som han haffuer veret aff euig tid
✠ Wi skulle det oc acte oc besinde i vaare
hierte/ath wii lide saadan modgong for den
samme sag skyld so Gudz helgene før gior
de/som er for Ihesu Christi ord oc bekædelse
Oc icke fore nogre andre slæne openbarlige
sager/som er hord/mord/tyffueri/forredel
se/eller andre saadanne sticke/Men all ent
ste for Gudz ord skyld/som wii ville gerne
høre predicke/oc lare Oc fordi ath wii ville
icke leffue effter Pauens bud oc skickelser/

men
der
ter
oc
G
tro
ha
i a
den
mi
vil
fig
mi
he
nø
be
de
m
B
ør
ke
de
de
oc

hole/
huor
telfer
mme
t/da
men
ffuis
hans
ne oc
mod
t alle
an er
oc mit
ig tid
paare
den
gtor/
edelse
rlige
edel/
l eni/
gerne
ville
elser/

men wi holde off all eniste til Gudz ord/oc
der tale wi obēbarlige om faar alle/De eff-
ter thi at det er aarsagen til vaar modgong
oc kaarff/ Da maa det vel saa ske effter sō
Gud vill Thi wii hassue den samme gode
tro oc haab till Gud sō hans helgene fōre
hagde De wii trōste oc huswale off der met
i al vaar modgōg/ at Gud vil hielpe off vel
der aff Thi han sagde Huo som kaller paa
mit naffn han skal bliffue salig/ De hwo sō
vil vere min discipel oc tiener/ han skal for-
lige sig selff oc bere sit kaarff oc effter følge
mig/ Her aff kunde wii merke at wi skulle
her lide modgong/ och det er off alle meget
nøtteligt ❀ Wii skulle oc aldermest acte oc
besinde i vor modgong sorg och kaarff/ paa
det som Gud loffuede off igen/ Ath samme
modgong skal kōme off ydermere till gode/
En wii kunde nogen tid selffue tencke eller
ōnske De det gōr en stor atskilpelse paa det
kaarff oc modgong som cristne menniske li-
de/oc paa den sō vantro mēniske lide/ Thi
de hassue oc styndem verdēs modgong sorg
oc bed:øffuelse En dog ath somme aff dem

haffue stor løst oc glede/gotz oc pēninge/oc
bruge alle honde verdēs velløst effter deris
vilge til en tid Men naar de faa nogē mod
gong sorg eller nød Da haffue de inted sō de
kūde trøste dem met Thī de haffue ingē tro
til Gud at han vil hielpe dē der aff De tro
icke heller po hans gode sande løffte/At al
le sō tro paa hānē oc lide tolmødige/de skul
le bliffue salige De tro icke heller at Gud
vil vende dē sāmē deris modgōg til det beste
igen/thī kūde de icke lide till en sōye tid/oc
ey heller staa mod fristelsē Men naar de kō
me i nogen modgōg sorg oc nød/da falle de
strax i mishoff/oc bliffue fortuilede/oc giffue
dē plat offuer/lige sō de ville drebe dē selffue
De vide aldrig huort de ville vende dē/eller
huort de skulle hen/dem tōckis da at al ver
den er dem for trang/saa at de haffue ingen
sted rwin sō de kūde vere met frede/oc leffue
effter deris egen vilge Saa haffue de ingen
maade i deris løcke eller wløcke/ Thī at h
gaar det dē vel da ere de offuer maade stolte
hoffmødige oc dristige/oc lade dē vere meget
vise oc kloge/de ere oc hastige oc tale haars
delige oc vredelige til andre oc bāde oc sende

den
gen
str
den
ma
til
lō
hā
al
rie
lō
ri
fo
vi
hi
sk
vi
L
A
n
ff
v
g
h
o

ge/oc
deris
mod
sō de
ē tro
e tro
lt al
skul
Bud
beste
id/oc
e kō
le de
iffue
lffue
eller
l ver
ngen
effue
ngen
i ath
stolte
neget
jaars
sende

deris tienerere oc vnderfotte/ Men saa de no
gen modgōg/at det gaar dem ille/da ere de
strax forferde oc redde/lige sō en arm quide
det kan mā oc vel daglige see oc mercke po
mange aff dē Det maa oc endelige saa gaa
til met de vātro sō icke haffue Gudz ord oc
løffte i deris hierte Men de cristne som tro
hās ord de haffue altid god trøst aff Gud i
al deris modgōg oc drøffuelse induertis i de
ris hierte/ oc de hwsuale dē selffue met hās
løn oc løffte sō han loffuede dē igē i hiemes
rige ❀ Nu paa det at huer skal diff bedre
forstaa huorledis han skal bere kaarffet Da
vil ieg der om sette her ith exēpel I huilket
huert cristet mēniskis kaarff (oc huorledis hā
skal bere Cristum) er ret vdmalit ❀ I vide
vell alle hworledis man plegert ath males
Cristoffer som han bar Cristū paa sin axel
Men i skulle icke tro eller mene/ at der vor
nogen tid saadā en mand til sō hed S Cris
toffer/eller bar Cristū saa legemelige offuer
vandet sō man siger om hannē Men den sō
giorde oc screff samme fabel och legende om
hannem Han vaar vden twil en wiss klog
oc fornymslig mand oc han optenckte same

historie gantske subtilige/Atth̄ han ville lære
den simpele almuē met s̄ame billede/Huorle
dis huert cristet mēniskis leffnīd skulle skic-
kis oc vere/oc han hassuer det ret v̄dinalet
der met ❀ Thi at en ret cristen er lige s̄o
en stor sterck kēpe/som hassuer store stercke
ben oc arme/lige s̄o man maler S̄ Cristoffer
Thi han drager en stor oc suar byrde/huil-
ken den gātske verdē oc ingē Keyserē/Kōge
F̄ste eller Herre met al sin mact kan bare
Der saare kallis oc huer Cristē/Cristoffer
(det er den s̄o ber Christū Thi at huer cri-
sten som troz han ber Cristū i sit herte) Ja
huorledis gaar det hannē da der met/Saa
at naar han troz Da t̄ockis hannē icke atth̄
det er nogen suar byrde at bere Cristū/men
den alder lettiste byrde Oc hannē t̄ockis at
Cristus er ith̄ deyligt lidet barn som er lat
at bere/s̄o der vor S̄ Cristoffer den store kē-
pe Saa er oc Euangeliū lat s̄ot oc gaat met
det f̄ste/thi at det loffuer oc tilsiger off̄ alt
gaat/oc Gudz store naade oc miskundhed/
oc den euige salighed forgeffuis/om wi all-
eniste tro po Cristū fordi ville oc alle gerne

hør
crist
s̄o d
at f
t dy
at d
oc d
vill
t̄oc
ste
wi
gor
terr
v̄d
der
ned
stor
det
at f
f̄ol
gac
ue
un

lære
uorle
skies
nalet
ge so
ercke
offer
huil
koge
bare
offer
cris
Ja
Saa
ath
men
s at
lat
e ke
met
falt
hed
i all
erne

høre det oc bliffue oc kallis euangeliske och
crifne menniske/ Men det gaar off der met
so det hende S Cristoffer/ han fornam iche
at barnet vaa suart at bere soz han kom vd
i dybet der met Da bleff det hane saa suart
at det hagde moye trøckt hane ned til bōdz
oc drucknet hane Saa gaar det oc off som
ville kallis euangeliske oc rette crifne Off
tøckis at Cristus er lat oc god met det soz
ste (so han oc altid er til euig tid) Men naar
wi kōme i vādet oc dybet (det er i stor mod
gong soz nōd) oc lide forfølgelse aff Prela
terne tiranner oc onde meniske som dieffuelz
vdsender/ at fordersffue off paa liff oc gotz he
der oc are Da tøckis off at wi skulle plat
nedtrøckis til grunde oc druckne/ so S Cri
stoffer mente der han vaar i dybet Oc vore
det saa at wi iche hagde Gudz ord oc løffte
at huswale off met i saadan modgōg oc for
følgelse/ da motte wi oc endelige plat vnder
gaa oc falde i mishoff Men huo so vil leff
ue met Gud euindelige Han skal bere Cri
stus och kaarffet till enden/ och iche met en
e Begyndelse eller i sinna sticke tall/ E

ath bar han icke Christu til enden/ da maa
han endelige druckne oc forfare/ Oc at druc
ne oc forfare det er icke gaat Thi ville wi
here Cristu til ende at wi skulle icke druck
ne och forfare ewindelige i helffuedis pine/
Men huo som troz paa Christum han for
farer ingeledis/ thi han hassuet for loffuit oc
tillsagt off/ ath han skal hielpen oc troste off i
al vaar nod oc modgog/ oc icke forlade off
Thi mue wi oc visselige tro hans ord/ thi
han kan icke liwge/ och hwer maa sige i sit
hierte som David siger i den xxvii Psalm
Er det saa at nogen haar eller strid komer
mod mig Da skal ieg icke fröcte/ komer der
oc strid mod mig da vil ieg haabis til Gud
som mig lader icke forfare Thi ville wi la
de verdens meniske/ true hade bespotte forfol
ge oc fortale off so de ville/ Vi ville allige
uel bare kaarsset och Christum til enden/ thi
han forlader off ingeledis ❀ En dog ath
verden dieffuelen synden oc vaar egen sam
wittighed stride mod off/ och desligest onde
menniske som off forfolge oc legge kaarsset
paa off i mange maade / ath wi icke vide
huort wi skulle vende off eller bliffue met

fre
ell
ste
fal
oc
ha
m
off
for
oc
ha
me
me
fle
ku
fol
stel
G
sin
der
fol
no
end
re

maa
druc
le wi
ruck-
pine/
n for-
uit oc
e off t
de off
d/thi
e i sit
psalm
tomer
er der
Gud
wi la
forføl
illige-
n/thi
og ath
sam-
t onde
aarffet
e vide
ie met

frede/ Da ville wit dog icke falde i mishoff
eller fortwile Men wi ville støde off met en
sterck staff sō. S. Cristoffer gjorde at wi icke
falle om kuld Denne staff/det er Gudz ord
oc løffte I huilke han loffuede oc sagde at
han vil hielpe och frelse off fra alt ont Dii
mue oc endelige lide modgong som Cristus
off lerde oc sagde I skulle lide modgong oc
forfølgelse her i verden/men i skulle faa fred
oc ro i mig til euig tid. S. Po. siger och Dii
haffue en tro Gud som hielper off i al daar
modgong/at wit kunde lide oc bere kaarffet
met hannē/ Disse gudz ord oc mange andre
flere hans gode løffte/de ere den staff sō wit
skulle støde off met i al vor modgong oc for-
følgelse/oc i alle dieffuelens oc verdens fri-
stelser Der faare skulle wi oc størcke off met
Gudz store løffte oc sande ord oc acte oc be-
finde at den euige løn oc glede sō wit skulle
der faare haffue igen Er hundrede tusinde
folt større en al vor nød oc modgong sō wit
nogē tid kunde lide her i verde ¶ Dii mue
endelige lide oc bere kaarffet om wi ville be-
re Ihesu Christi Disciple och tienere/ Thi

B

S. Douil siger Huo so vil erlige leffue/han
skal haffue forfølgelse her i verdē/Thi skul
le wi forlade oss til Gudz ord oc trøste oss
met dē Dc inted acte dēne verdēs modgong
oc forfølgelse/oc icke heller redis eller grwe
for alt det onde so oss kan hende oc tilkōme
fore Gudz ord skuld i fremtiden/ Men bede
Gud at han vil giffue oss ith fredsōmeligt
hierte at wi mue foracte al vor modgong oc
lide hānē tolmōdige/oc haffue ro oc fred ind
uertis i oss selffue/Dc tro oc vere wisse paa
at han vil hielpe oc hugswale oss igen euinde
lige/Men daart kōd oc legeme kandet icke
besinde/thi det seer al eniste til dē plaffue oc
forfølgelse so det her haffuer oc icke til gudz
gode løffte som han haffuer loffuit oss igen/
Dieffuelen gōr oc al sin flit der till ath han
kan drage Gudz ord och løffte aff menni
skens hierte Ath de skulle all eniste see til dē
modgong oc forfølgelse som de her lide paa
deris legeme/och icke tencke paa den store
løn som de skulle haffue igen i hiemmerige.
✠ ✠ Dieffuelen gōr och nu all sin flit der
paa/oc bruger alle sine lemmer oc tienere der

till
eu
at
pe
wi
ski
de
ne
ha
ge
ne
ne
le
en
ne
B
ke
m
fo
ha
go
da
ve
ge

han
i skul
ste off
gong
grwe
kōme
bede
neligt
ng oc
ed ind
se paa
euinde
et icke
fue oc
l gudz
igen/
th han
nemne
e til dē
de paa
h store
nerige.
lit der
ere der

till/ath han kan drage off fra Gudz ord oc
euangelia/ Oc at wi skulle høre oc fare/
ath wi skulle der fore miste vort lifft gotz oc
penninge heder oc are Om wi icke leffue så
wi gjorde sære vnder pawens regemente oc
skickelse oc høre messe/gaa til kirke/oc bede
der lēge oc lase mange rosen krantz oc bøn
ner/oc fortiene det store pawens afflad met
hans breff oc bulle/Dette skulle wi dog in
geledis gøre men bliffue fast hos Gudz eg
ne ord ath wi skulle icke nedfalde oc druck
ne i helffuedis pine euindelige Der fore skul
le wi oc lide huad Gud vil off tilskicke sære
en wi skulle forlade hans ord/Oc i saadan
ne maade skulle wi bere kaarset met Cristo
Hwo som vil vere en ret cristen/han skal ic
ke legge denne verdens modgong paa hierte
men forglemme hannem aff all sin hw och
foracte hannē plat aff alle sine sind Men vil
han meget acte och tencke paa saadan mod
gong/da taber han Jesum Christum Och
da bliffuer hans siste vildfarelse store och
verre en hans første daar ❀ Naar no
gen lider nogen modgong / Da skall han

Si

saar sige Jeg haffuer icke vdualt mig dette
kaarss oc modgong / Men ieg lider det saar
Gudz ord skyld / Jeg haffuer Cristu i mit
hierte oc ieg bekæder hannē / thi vil ieg gerne
lide denne modgong i Gudz naffn / oc lade
det nu ske sō han vil Gud sō sende mig det
te til / Han er oc megtig nock till at tage det
fra mig igen naar haunē teckiss effter sin naa
de oc miskundhed / som han haffuer och selff
loffuit at han vil gøre ❀ Naar dw forla
der dig saar paa Gudz ord och løffte / lige sō
paa en fast grundual oc sten / da bliffuer dw
fast stondendis / saar at man kan icke vel om
kaste dig / Men dette kant dw icke gøre aff
al din egen mact oc formue / oc ey heller met
din visdom konst eller fornuft / men al eni
ste met Gudz ord oc løffte huilke sō bliffue
sande til ewig tid ❀ Merck her ith ex
empel En købmand eller krømere far langt
bort i andre land / til land oc vand / oc setter
sit liff i stor fare / oc lader sin hustru oc børn
hieme til bage / oc han ved dog icke om han
skal kōme leffuendis hiem igen aff sin reyse
thi han haffuer ingen som hannē kan det til

sig
lof
an
he
da
ve
ge
sig
sto
ue
ge
lef
wi
me
me
set
ge
ge
aff
lef
me
ha
all
fø

sigte oc holdet Och Gud haffuer icke heller
loffuit hannem det/ at han skal leffue til om
anden dagen/ han er icke heller viss paa at
hen skal kome igen Dog setter han sig i saa
dan stor lifffuis fare faar dette/ forfengelige
verdens gotz som snarlige forfarer Huor me-
get mere skall da huert cristet menniske sette
sig i lifffuis fare for Gudz ord oc den ewige
store rigdö i hiemerige/ paa huilken han haff-
uer Gudz ord oc løffte/ at han vill sandelig-
ge giffue hannē den ewindelige om han vil
leffue effter hans bud och vilge Thi skulle
wi cristne tolmodige lide verdens modgög
men wi haffue den stercke staff at støde off-
met so er Gudz ord ❀ En krigis mand
setter sig oc offte i stor lifffuis fare/ for en sø-
ge sold oc penninge/ der som han haffuer in-
gen foruaring/ at han skal kome leffuendis
aff striden igen/ Oc en dog at samme hans
leffuid oc hoff tieniste er fuld aff alle honde
modgong sorg nød oc drossuelse/ da tückis
hannē alligenel at det er hannē lat oc gaat
all eniste faar den arme forfengelige løn/ oc
søye penninge som han venter sig der faare/

B iii

Saa lider oc Pānen oc hās kirkis prelater
Abbeder oc Lannicker Priester oc muncke
stor sorg oc bedrøffuelse/ oc dem tōckis at
det er dem altsammen let oc gaat/all enisfe
fordi at de kunde bliffue ved deris gāble aff
guderis oc onde sedwane oc bede och robe til
deris scrleffis patroner Oc siwinge oc skrige
i deris messer oc tider faar deris rēte oc gotz
de skulle och vel suerge der paa at de gøre
Gud en stor tieniste der met/ oc at de gøre
vel fylleste for all deris rente klede och spode
met sāmme messer sang oc tider som ere opdic
tede emod Gudz ord oc vilge De gøre och
al deris flit der til/ oc spare huerken guld el
ler penninge der paa at de kunde forsware
sāmme deris gotz oc rente de bruge oc al de
ris visdō der til sō de lade dem tōcke at de
haffue Oc sige oc predicke faare den simpele
almue at sāmme deris lerdomme oc Pāuens
skickelser ere faste oc rette/ oc de kñde det ic
ke dog bewise met Gudz ord oc den hellige
scrifft/ De ville alligenel nedtrøcke Gudz
sande ord der met/ en dog at māge aff dem
vel vide at de fare vild der vdi oc haffue stor
wret/ Men de ville icke miste deris gotz oc

ter
for
me
den
ski
fol
fō
ke
de
de
da
ro
ge
m
in
le
d
te
de
A
fo
de
le
u

rente Thī begaffue de Herrene at de skulle
forsuare dem De holde oc selffue māge hōff
mend aff al deris formue At de kunde nōde
den fattige almue til at lessue effter Pauē
skickelse/ Nu effter thī at krēmere oc krigis
folk sette deris liiff saa tit i dōtz fare for itz
fōye tīneligt gotz sō snart forgaar/ Oc kir-
kens prelater kaaste oc saa meget der po at
de kunde forsuaere deris gotz en fōye tid/ oc
de hassue stor sorg oc omhw der saare nat oc
dag/ saa at de kīde neppelige soffue en tīme
rolige/ thī de frōcte atz de skulle misse deris
gotz stat oc rēte/ oc de vīde dog icke om de
nūwe lessue en dag eller tīme/ Oc de hassue
inted belōffte der po aff Gud igē at de skul-
le blīffue salige/ for alt deris arbeyde oc be-
dōffuelse sō de gōre dē selffue Hui skulle da
icke wī cristne gerne vīlle līde modgong for
det enīge rīge sō Gud hassuer loffuit off igē
Oc der saare foracte al sorg oc bedōffuelse
sō off kan hēde oc tīlkōme der offuer ¶ En
dog at wī ere icke gode cristne/ oc icke heller
lessue sō off met rette burde da ere wī allige-
uel vīsse der paa/ atz Gud vil vere off mild

B iiii

och nandelig oc holde off sit ord och løffte/
oc gøre off salige om wi vil tro hans ord
huilke han vil holde oc beskerme til euig tid
at dieffuelē i helffuede met alt sit parti skal
ingē mact fonge mod det Thi skulle wi sta
delige tro oc bliffue hoff det och inted fröcte
huercken for Pauen eller hās parti En dog
at de forfølge och forderffue off paa liff eller
gotz Thi Gud vil holde off sine ord oc gø
re off salige til euig tid oc det kunde de icke
formene hannem men al deris mact oc velde
Oc fore den sag skyld skulle wi bliffue stas
dige ved hans ord oc løffte oc ingeledis la
de off trenge fra dem huercken met hōdsel el
ler trw skade eller forfølgelse/en dog ath wi
ere arme syndere/thi Gud vill icke forlade
off Men han vil bliffue hoff off til euig tid
som han selff siger Marci xvi. saa/ Jeg vil
bliffue hoff eder til ewig tid / Lad nu vaar
forfølgelse kaarff oc modgōg bliffue saa stor
som hun kan mest vere Da bliffuer hun off
alligenel lat ath lide och bere naat wi men
tro acte oc besinde Gudz ord/ oc forlade off
fast po de gode løffte som han vil giffue off

ffte/
ord
g tid
skal
i sta
pöte
dog
eller
c gö
icke
elde
stas
laa
fel el
wi
lade
g tid
vill
daar
stor
off
men
e off
e off

igen Thi skall huer cristen beuehne sig met
samme Gudz ord oc beskerme sig met dem
mod alle sine fiende/och fristelser/ Gør han
det icke/da gaar det hanne saa som det gik
Eue i Paradis/thi hwn hagde Gudz bud
ord ath hwn skulle icke ede aff liffsens træ
Men hun forlod det oc trode paa dieffuelens
ord oc saa til det deplige eble oc mente at det
vor en føye ting met gudz ord thi bleff hun
bedragē oc vdskunden aff paradis met adam
sin mand sō hun gaff aff eblet met sig Saa
hender det oc off naar wi forlade hans ord/
oc tro paa mēiskens dict drøme oc skickelser
oc leffue efter dem da bliffne wi oc vdskun-
ne fra hans forløffte oc det euige Paradis
som han haffuer loffuit alle sō tro paa hans
nem. ❧ Thi skulle alle som vüle vere
rette cristne tro hans egne ord/oc leffue eff-
ter dem oc vere tolmødige i deris kaarff oc
modgong som S. Pouil siger Vii skulle gaa
ind i Hiemmerige ved megen modgong och
forfølgelse Men wi skulle dog ingeledis ro-
se off der aff at wi saadant lide Eller mene
eller sige ath wi kwnde der met fortiene off

hiemerige eller met nogre gode gerniger / thi
Christus haffuer al eniste fortiæt off hiemerige
ge met sin haarde død oc pine aff sin egē mi
skundhed oc naade / oc han vil giffue off det
forgeffuis vde al vor fortieniste / thi hør gud
all eniste at haffue al den priß oc roß sō der
aff kōme kan at nogē offuer vinder sin mod
gong fiēde sorg eller nød Men wi skulle all
eniste lide saadant fordi at wi vide at det er
Guds vilge Oc icke fordi at wi ville det
met fortiene nogen salighed och hiemmerige
D skulle wi see oc merke at Gud
lader off lide stor modgong nød
och fristelse saar fire honde sager
skyld / Den første sag er
den at Gud vil at wi skulle lignis Chris
to der met oc lide forfølgelse sō han gjorde
Oc siden kōme til den ewige are met hannē
som Christus selff sagde till de to Disciple
anden dag Paaske / I daarer och sene till
at tro i eders hierte / Vide i icke at Ihes
sus Christus skulle lide død och pine / och
saa indgonge i sin ewige are / Gud vil icke
giffue off sit hiemmerigis Rige i anden maa

ter / thi
emerit
ge mit
off det
gud
so der
mod
alle all
det er
lle der
merige
t Gud
g nød
e sager
sag er
Chris
giorde
hannē
disciple
ne till
Ihes
/ och
vil icke
en maa

de vden ved kaarffet verdens modgong fris
stelse pine och plassue

Den anden sag er den baare

det en saa at Gud icke sende off saadan
modgong Da gjorde dieffuelen det visselige
thi han hader Gudz ord och alle hans tiene
re Han er oc saa ond aff sin rette nature at
han icke ville och ey heller kan lide at no
gen gø: noget gaat eller leffuer effter Gudz
bud oc vilge / Han spørger oc bar stor arwind
det ved at noget menniske haffuer en heell
finger eller lem paa alt sit legeme Han for
tryder och at der gro: fruct eller korn paa
jorden / det gø: hannē och ont at der voper
ith eble eller pare paa træene / Han er saa
ond mod menniskene at han skulle forderff
ue dem alle och alting om Gud ville lade
sit minde der til Och han hader ingen ting
mere en Gudz ord och de som han seer at
det ville lare och elske / Sagen er den saar
hwilken han saa meget hader Gudz ord /
thi han kwnde spør: skiule sin ondskaff och
bedrageri Vnder menniskens dict och falske
lerdome / som han indskød i deris hierte at

de skulle blude den menige almue at hold
oc forlade Gudz ord oc bud/oc der met drog
han dem til stor vantro oc vildfarelse oc mā
ge til den ewige forðørmelse diff ver Oc sām
me hans skalkhed oc bedrageri latis oc ken
dis nu aff Gudz ord at huer cristen skal ta
ge sig vel vare der fore Saa at han kan ick
nu lenger dølgge eller skjule sig vnder sām
menniskens skjickelser som han før gjorde
Thi raser han nu oc er mere en galen/och
flwer oc far bort oc igen fra en Prelate oc
til en ande så han en nu haffuer i sine garn
oc vildfarelse Oc kōmer dem til at de op
sette dem mod Gudz ord oc euāgelia/ oc at
de forfølge hade pine plaffue oc drebe alle de
cristne så de kude fonge mact vdoeffuer Han
forblinder dem oc saa at de mene at de gøre
Gud en stor tieniste der met Oc der met sām
dis Gudz som han sagde Naar de forfølge
eder da skulle de mene at de gøre Gud en
stor tieniste der met ❀ Waare det saa at
Gud ick beskermede oss ved sine Engle så
han haffuer befalet at beuare oss/da forderff
uede dieffuelen oss viffelige / thi han skicker
alle gode menneske saa megen fristelse mod

gong
ledis
bespn
hans
❀ 7
dieff
gyde
nen
bud
skal
gerel
sin e
niske
mod
are
mac
stick
haff
tro
off
ne
misp
plat
dieff

holdet
et drog
oc mā
Dc sās
oc ken
skal ta
an ickē
r sāmē
tiorde/
en/och
ate oc
e garr
de op/
/oc at
alle de
r Han
e gøre
met sā
følge
ud en
ia atth
gle sō
nderff
kicker
mod

gong oc plassue paa at de kunde dem inges
ledis bere vden Gud trøstede oc hulpe dem
bespynderlige der aff Dc behindrede hans oc
hans partiess mact oc onde act och mening
✠ Disse tho mechtige sterke kēper Gud oc
dieffuelen stride altid i mēnsken/ Gud ind
gyder hannē gode raad at han skal elske han
nem oc hans ord oc euangelia oc holde hās
bud Dc dieffuelē indskyder i hannē atth han
skal leffue effter sit eget legemis løfte oc bes
gerelse/sō er tilbøypeligt til al synd oc ont aff
sin egē nature Dc der til met drager han mē
nsken til hofferdigshed wkyssked wlidighed
mod Gud oc til alle andre suare synder Vt
are oc alle skrøbelige till at staa mod hans
mact oc subtilige bedragelige lifte fund och
sticke/thi künde wi snarlige bedragis for wi
haffue ickē Gudz ord fast i vaare hierte/oc
tro ickē heller saa stadelige po Gudz ord sō
off burde at gøre/thi falde wi offte i synder
ne Dc vaare ickē Gud vor kēpe saa mild oc
miskūdelig mod off sō han er/da bleffue wll
plat ned slagne til den euige forðømmelse aff
dieffuelen/thi han huiles aldrig/ Men han

løber altid omkrig oc leder at dē sō han k̄
opsluge sō H. Peder siger han hader off al
dermest fordi at han seer at h̄ wīl vīlle h̄re
Gudz ord oc lere dē/oc de ere vaar skiold sō
wīl skulke beskerne off met for hannē oc h̄as
parti/sō han vdsender met sine falske lerdōme
Thi h̄a arbejder aldermest der paa at han
kan formene off at h̄re Gudz ord oc at h̄a
k̄a vdslocke dē aff vore h̄erte ❀ En dog at
off t̄ockis at Gud vill icke h̄ielpe off stray
met det første aff vor modgong kaarff och
plaffue/dog forlader han off icke alligeuel
paa det siste/fore sit ord och løffte skuld/thi
han loffuede at frelse alle sō tro paa hannē
oc hans ord/oc at h̄ de skulke bliffue salige/
❀ Thi tillader han at h̄ wīl h̄assue saadan
modgong til en tid at h̄ wīl skulke øffue off i
hans ord oc tro/oc han vill der met prøffue
off om wī vīlle bliffue fast ved dē thi at dieff
uelen met al hans mact oc parti kan ingen
mact h̄assue mod dem om wī men all enis
ste tro paa dē Naar wī saa forfølgis aff de
onde/da skulke wī al eniste fly til Gud/thi
han forlader off ingeledis om wī tro h̄as ord
Den Tredye sag er den At

Gud
oc for
bare
oc h̄a
ge h̄a
ke/oc
ted g
vīlle
i vaa
skal
at g
mod
ger
stet
kere
effte
rette
mod
salig
gem
hag
ler f
sand
off t
kūd

han kã
off als
le høre
iold sã
oc hã
rdõme
at han
at hã
dog at
f strap
ff och
ligeuel
ld/thi
hannẽ
salige/
aadan
ie off i
pøffue
t dieff
ingen
ll enis
aff de
id/thi
is ord
Ach

Gud tillader at wi her lide modgøg kaarss
oc forfølgelse/At han vil icke al eniste oben
bare oc beuise sit ord oc mact mod dieffuelen
oc hãs parti Men at wi skulle icke misbrũ
ge hãs ord/oc lade off formeget der aff tũc
ke/oc forlade off saa paa dẽ/at wi skulle in
ted gaat gøre vaare ieffn cristne/oc ey heller
ville lide nogen modgøg Men sige oc mene
i vaare hierte Jeg tror paa Gudz ord thi
skal ieg bliffue salig/mig gøris icke behoff
at gøre nogre gode gerninger eller lide nogen
modgong Saadane onde tancker oc memin
ger vil Gud tage aff vaare hierte met kaar
stet oc modgøg/at wi skulle bliffue diff stẽ
kere i troen/oc tro hãs ord oc løffte/och saa
effter følge Cristũ vor herre oc bliffue hans
rette tienere oc disciple Kaarstet sorg nød oc
modgong er off saa nøttelige til vaare sielis
salighed/sã mad oc dricke ere off til daar le
gemelige føde/thier det off bedre en at wi
hagde ingẽ modgøg fordi skal ingẽ frøcte el
ler forferde sigder saare Thi wi haffue gudz
sande ord oc løffte der paa at det skal kũme
off til gode igen til euig tid De rette cristne
kũde icke vel kendis vdẽ aff deris modgøg

Den sidste sag er den 21de cristne
mēniskis kaarss pine oc forfølgelse er yppel-
ligere oc bedre elle alle andre mēniskis. Thi
at Cristus gjorde hēde saa edelig oc dyreb-
are met sin modgong pine plaffue kaarss och
død. Oc lerde oss det met at wi skulle saa
effter følge hannē som. S. Pouil siger Lide
wi met Christo da skulle wi oc leffne met
hannem euindelige. ¶ Gud naade oss saa
forblindede wi baare føre/at wi løbe till
Rom effter Pauens afflad oc til Acken och
Tagen effter helligdom/oc der offuer forlo-
de Christi kaarss død och pine i huilken all
eniste alt afflad helligdō oc all vor salighed
er. Effter thi at wi nu vide ath vort kaarss
oc modgong sō wi lide for hās ord oc euan-
gelia er Gud teckeligt oc hannē sker der aff
loff heder oc are. Hui ville wi da fly der faa
re/oc inted ont lide men Gud haffuer loff-
uit at han vil icke forlade oss/men frelse oss
til euig tid. Dette om kaarset och verdens
modgong at lide tolmødige scriffuis har for
cristne mēniskis skyld som saa skulle effter
følge Cristu oc bliffue salige. Men verdens

mēn-
ville
ue oc
beger
oc be
de ho
at de
sō w
for
ueles
det e
cken
pred
wi
vor
gen
mēn
get
fne
Gu
at x
skul
for
pin

menneſke de forſmaa oc hade kaarſſet/oc de
ville inted ont lide/men de ville krefelige leff
ue oc haſſue gode dage effter deris legemis
begerelſe Och de fonge dog tit ſaa ſtor ſorg
oc bedrøffuelſe at de mude der offuer dø De
de haſſne ingē hugſualelſe i deris hierte igen
at de mude ſiden leffue euindelige hoſſ Gud
ſo wi criſtne haſſne Thi er det bedre at lide
for Gudz ſkyld oc for hās ord/En for dieff
uelen oc verdens gotz ſtat oc rente ſkyld thi
det er altsāmen forgengeligt oc drager mēn
ckene tit til den euige fordommelſe ¶ Huo ſo
predicker lærer eller ſiger anderledis eller at
wi ſkulle ſelffue fortiene off hiemmerige met
vor modgong kaarſſ oc plaffue eller met no
gen ſerdelis regel oc ſtreng cloſter leffnūd ſo
mēniſkene haſſue ſelffue ſucket De fare me
get ville oc are forblindede Thi at wi cri
ſtne ſkulle bere kaarſſet och lide modgong
Gud til loſſ oc are De icke acte eller mene
at wi kunde der met bliffue ſalige Men wi
ſkulle ſtadelige tro at Chriſtus gjorde fylleſt
for alle daare ſynder met ſit kaarſſ død och
pine/oc fortiene off hiemmerige der met aff

L

Gud fader faar vden all baar fortieniste
 Her motte nogen spørge huad er det at
 bere kaarffet Swar/ Det er at effter folge
 Ihesu Christi oc lide indgang faar hans
 ord oc naaff skyld/ Oc taabe sit liff her i ver
 den/ och offuer giffue all sin egen vilge løst
 oc begering Thi Gud bød sine tienere saa
 at leffue som Christus siger Luce xviij. och
 Math. xix. oc Marci v. Der er ingen som
 forladet sit huss/ forældre/ huserw/ børn/ sø
 ster eller brødre faar Gudz rige/ at han skal
 ey faa det mangfoldelige igen i dette liff/ oc
 siden euindeligen i det tilkomede liff oc glede

 Hesus Christus haffuer mange
 sø begere hans euige Rige Men
 saa sø ville bere kaarffet met han
 nem Han haffuer oc måge som
 ville vere glade met hannē Men saa sø vil
 le sørge met hannē Han haffuer oc måge sø
 ville hugfualis met hannē Men saa sø ville
 bedrøffuis met hannem Mange ville gerne
 ade met hannē/ men saa ville dricke aff pe
 nens kalk met hannē/ Mange ville haffue
 gode dage met hannē oc leffue krefelige och

niste
det at
følge
hans
i der
ge løst
ere saa
itt. och
en som
n. sø
an skal
liff. oc
c glæde
mange
Men
net hā
ge som
sō vil
āger sō
ō ville
gerne
aff p
haffue
ge och

loffue lunge/ men saa ville lide hunger tōst
oc daage met hannem. Mange loffue hans
store vnderlige gerniger oc mirakel/ men saa
ville lide kaarssens forsmædelse met hannem.
Mange elske Ihesu saa lunge at det gaar
dem vel. De loffue oc velsigne hannē saa læ
ge de finde trøst oc hjælp aff hannem. Men
skæder han sig en søye tid da falde de strax
i mishoff oc tvile at han skal ville hjælpe de.
Men de som elske Ihesum suar Ihesu egen
skyld/ oc icke suar nogē hugsmælelse oc gode
dage. De velsigne oc tacke hannē i all deris
sorg nōd oc modgong. Lige sō de hagde al
det mest trøst oc hugsmælelse aff hannē. Och
en dag at hā ville aldrig hugsmæle eller trøste
dem. Da vilde de alligeuel altid velsigne oc
tacke hannē. ¶ D. huor megtig oc stor er
den rette kerlighed til Ihesu Christu som er
voblandet met al anden begerelse/ oc vil leff
ue effter hans bud oc vilge. De sō altid be
gere at leffue vden sorg oc modgong de ere
icke andet en leye tienere/ och de tage deris
løn her i verde sō er forfængelig. De som al
tid søge offter deris eget nōtte oc gaffn. De

beuise at de mere søge dem selffue en Ihesu
Christu Huor finder man nu nogen som vil
tiene Gud saar inted Man finder neppelige
nogen aandelig persone A Junck Priest eller
Nyne som vil tiene Gud saar inted Huor
finder man oc nogen so er saa aandelig arm
at han icke begerer gotz eller peninge/ klede
eller føde saare sine tider lesninger oc sang/
Man skal tiene Gud i aanden oc i sandhed
oc inted begere der saare igen Man løner vel
alligeuel sine tienerer twsindefalt igen i det
ewige Rige/ oc giffuer dem mere gaat en de
kunde ønske Gaffue noget menneske alt sit
gotz oc peninge fattige eller siwge och lesde
i alle sine dage Oc gjorde hā alder størst pe
nitentze Da künde han icke der met fortiene
hiemerige Hagde han en all den wisdō so er
i verden oc mange store dygder/ oc leffuede
erlige kyskelige oc Gudelige Da fattis hā
nem en da meget Buad er det/ det er at en
dog at han haffuer forladet sit gotz peninge
oc verden Da skal han oc forsige sig selff at
han icke elsker sit eget legeme oc begerelser/
Och naar han haffuer en gjort alt det han

kan gøre/ Da skall han en da sige oc mene
at han haffuer intet gjort oc acte det for in-
ted sō han sō mente at hannē kunde meget
regnis til gode oc fortieniste Men han skal
sige oc mene ath han er en vnøttig tienerer/
Som Arisus selff sagde Naar i haffue gi-
ort alt det sō eder er budet Da siger/ wi ere
vnøttige tienerer Han skal oc sige met Da-
uid Jeg er fattig och arm Det er alligeuel
ingē rigere eller megtigere en den sō kan for-
lade sig selff/ oc alle verdens begertelser/ och
regne sig saar den alder minste Disse ord
synis mange menneske at vere meget haarde
oc strenge/ at man skal forlade sig selff oc ta-
ge sit kaatss paa sig oc følge Ihesum effter
Men det skal bliffue dem meget haardere at
høre det siste ord paa dōme dag Saar bort
fra mig i forbandede i den ewige ild oc pine
De som nu gerne høre tale oc predicke om
kaatss oc bere det De skulle icke da fröcte
for den ewige fordomelse/ Naar Gud skall
kōme at dōme lessuēdis oc døde da skal hās
kaatss seess paa hiemelen/ Alle sō haffue sō
elsket hans kaatss oc effter fuld hannē/ De

L iii

skulle da staa hoss hās hōgre side oc bliffue
salige ewindelige. Hwi frōcte i crifene da at
tage kaarsset paa eder met huilket wi skul
le alle gaa till det ewige hiemmerigis Rige

Daar kaarsset er all daar salighed/
A kaarsset er daar rette vey A
kaarsset er daar beskermelse fra
dieffuelen. A kaarsset er sielens
styrke oc trōst. A kaarsset er sielens hugfua
lelse. A kaarsset er alderstørst dygd oc maect
A kaarsset er salighedens fwidkommelse.
Sielen haffuer inted haab til den ewige salig
ghed vden al eniste ved kaarsset. Tager for
di eders kaarsset po eder oc effter følger. Jesu
saa skulle i gaa ind i det ewige liff. Hw gick
saare off oc bar kaarsset oc dōde der paa for
daar skyld paa det at wi skulle oc bere kaar
sset. Oc begere ath dō der met. thi at dō wi
met hannē. da skulle wi oc leffue met hannē
ewidelige. Ere wi delactige met hannē i pinē.
Da skulle wi oc bere delactige met hannē i
den ewige are oc glede. ¶ Seer nu oc merc
ker ath den ewige salighed staar alsammen i
kaarsset oc ath wi skulle dōde daare legeme
fra alle onde begerelser. Det er ingen anden

dey
oc i
ved
oc l
dog
vey
din
din
bisd
allt
skal
velu
dw
i der
mar
and
dip
his
kiden
de e
oc f
mar
ka
Bu

Deſſue
a at
kul-
Rige
bedy
p A
fra
lens
gſua
naet
elſe/
ſalt-
r for
Jeſu
gick
a for
kaar
b wi
anne
pinē
mē i
merc
ien i
jerne
nden

Deſſue til det ewige liſſ vden kaarſſet. Man ſor
oc ingē induertis fred eller ro i ſit herte vde
ved kaarſſet. Vandre oc ſar huort dw wilt
oc led oc ſoge huor dw kant. Da ſkalt dw
dog tugen ſted finde nogē bedre oc tryggere
deſſue til hiernerige en kaarſſet. ¶ Beſkicke
din leſſnid oc werelſe det beſte du kant eſſter
din egē vilge oc gode tōcke oc bruge al din
viſdō oc fornuſſet der til. Da ſkalt dw ick
alltgeuel hāde ſicke din ting ſaa vel. At du
ſkalt ey lide modgong oc bere kaarſſet enctē
veluillige eller emod din vilge. De ſaa ſkalt
dw altid finde kaarſſet enctē i den ene eller
i den anden maade. Thi at ſyndem finder
man kaarſſet paa legemet met ſugdō eller
andē plaffue oc ſyndē ſynder mā ſorg oc be-
drøffuelſe induertis i herttet. Oc ſyndē tōc
his man at han er forladē aff Gud. Syndē
lider mā modgōg aff ſin ieffneriſtē. Oc ſyn-
dē er man ſig ſelfſ ſkadelig oc tager ſig ſorg
oc ſtor ſhw til mere en hā hadde behøff. De
man kan ick bliſſue ſaadā modgōg ſorg oc
kaarſſe quit. For en gud tager det fra hāne. Thi
Gud vil at wi ſkulle lære at bere kaarſſet.

En viffel 136 dno vñ herom. Liii

or lide modgög vden hwsualelse Paa det at
wi skulle der aff bliffue ydmygede/oc giffue
off aldelis vnder hannē/oc tro oc vide at in
gen kan hielpe off der aff eller gøre off salige
vden han al ene Ingen kan ret besinde Jesu
Christi kaarss oc pine vde den so haffuer oc
ledet modgong oc baaret kaarssæt ¶ Saa er
kaarssæt altid rede/oc vatter effter dig paa al
le sider ehvort dw far eller vder dig/ehvort
dw gaar da kant dw ickē det vndfly/ Thē
at ehvort dw gaar eller far da ber dw det
met dig/thi dw ber dig selff met dig/oc dw
skal altid finde dig selff ehvort dw gaar ene
ten ind eller ud/op eller ned/ Oc ehvort dw
est/da er det dig endelige nøtteligt at dw est
tolmodig/om dw vilt haffue fred oc ro ind
uertis i dit herte/oc dē enige glede aff Gud
Er det saa at dw beret kaarssæt gerne/Da
skal det oc bere dig/oc lede dig till det enige
liff oc glede ¶ Men bar dw kaarssæt wul
lige/da gør dw dig selff en stor byrde oc bes
uaret dig selff der met saa megit diff mere/
oc dw maat dog drage det Er det saa at dw
kaster ith kaarss fra dig da saar dw dog ith
andet igen/oc mowel ske ath det bliffuer en

større
vnd
de v
leffu
gong
icke
vder
selff
aff
ledu
Rig
All
kaar
effte
deli
kaar
ge f
gon
ffet
och
hā
for
for
hug
har

et at
iffus
at in
alige
Jesu
er oc
ia er
aa al
wort
Thi
o det
c dw
ences
dw
w eff
ind
Gud
Da
cuige
wult
c be
nere
t dw
g th
er en

fiore oc suarterre. Ment dw at dw skalt det
vndgaa/sō inted gaat mēiske paa iordē kun
de vndgaa/Hwilken aff alle Gudz helgene
lessuede her i verdē for vde kaarffet oc mod
gong. Jesus Cristus Gudz emste Søn vaar
icke en time her i verdē i al sin liffuis tid for
vden sin pinis sorg oc drossuelse/Han sagde
selff. At han skulle lide død oc pine oc opstaa
aff døde/oc saa indgaa i sin are oc rige huor
ledis vilt dw søge dig en anden vey til hās
Rige en dē kongelige vey sō er kaarffes vey
All. Jesu Christi lessuid vaar icke andet en
kaarff modgong oc pine/Dch vilt dw søge
effter løst glede oc gode dage/da far dw al
delis vild/om dw søger andet en modgong
kaarff oc drossuelse. Thi at alt dette dødeli
ge forgēgelige lessuid er sult aff sorg oc mod
gong oc besegled tring omkring off met kaar
ffet. Saa meget sō nogen mere elsker Gud/
och bedrer sit lessuid/saa meget mere finder
hā oc kaarffet i sit hierte/thi aff dē kerlighed
forøgis hās kaarffis pine/Dag er han icke
for vde hwsualelser/thi at han befinder gudz
hugsualelse i sit hierte i same sit kaarff. Naar
han ber det tolmødige met en god vilge/da

ommuendis hans kaarss til glede thi han haa
bis oc troz at Gud skal vel frelse hannē der
fra De huor meget mere hans legeme slidis
oc missarer aff sāme hans kaarss Saa meget
mere bliffuer hans siel sterckere indwertis i
hannē aff Gudz naade De han bliffuer tit
saa hugswalet aff Gud i sit kaarss oc mod-
gong At han ville icke gerne miste det men
heller lide det for den kerlighed han haffuer
til Gud po det at han maa lignes Jhū Cri-
sto hans Søn sō led død oc pine for hannē
De han ved oc troz at han er Gud diff mere
teckelig at han kā lide nogē stor modgōg oc
kaarss for hans naffn skyld Men det staar
icke i mēiskēs maet at man det kā lide tol
modige mē al eniste i Gudz maet oc naade
sō styrker mēisken saa at hā begeret at lide
det sō hans kōd oc legeme gruer fore oc flyz
fra aff sin nature Det er icke mēisken mue-
ligt at det kan bere kaarssset eller at elske det
veluillige aff sin egen nature eller at tuinge
straffe oc plaffue sit legeme met haarde dage
sorg nōd oc modgōg Thi legemut vill icke
forsmaass eller foractis Swer besinde dette

no[n] negat dōg q[uod] t[em]p[or]al m[un]dus nō n[on] p[er]it

hæder der
lidis
neget
rtis t
er tit
mod
men
ffuer
i Tri
nnē/
mere
dg oc
staar
de tol
laade
t lide
c flyz
mue
re det
uinge
dage
icke
dette

Del vee sig self. Da skal han befinde at hā
kan ingeledis lide eller bære sodāt kaarss aff
sin egen nature mact och formwe Men troz
han paa Gud oc setter sit haab til hannem
da faar han styrcke oc mact till at bære det
lettelige oc at twinge sit legeme oc gøre det
vnderdanigt oc offuer vinder verden oc lege
mens onde fristelser. ¶ Et det saa at du est
beuehnet met troen och tegnet met kaarss
da tozt du huercken frøcte for dieffuelen eller
for nogre verdens menniske. ¶ Skicke dig
fordi sō en god Gudz tiener til at bære Jes
su Christi kaarss mandelige thi han døde po
kaarss for din skyld oc lar at bære kaarss
oc at lide modgøg oc alle hōde skade i dette
forgengelige liff. Saa skal Gud vere met
dig ehvor dw est oc du skalt oc finde hannē
der som han er. Det mag endelige saa ske
det er icke mueligt at dw kant vndfly mod
gong oc forfølgelse Vilt du vere Gudz ven
oc haffue gaar aff hānē da mot du endelige
lide oc bære kaarss Befal Gud din sag oc
lad hānē trøste oc husuale dig naar han vil
oc skicke du dig til at lide modgøg tolnodige

De lad dig tücke at det er dig en stor hug
sualelse Thi S. Do. siger/ All den pine och
plaffue so nogē kan lide her i verden/ de ere
icke nock til at fortiene den euige are oc gle
de met/ en dog at han kunde ene lide de alle
samen/ Naar dw kōmer der till at modgōg
forfølgelse oc kaarffet er dig lat at bere for
Jesu Christi skyld/ saa lad dig tücke at det
gaar da vel til met dig/ thi at du haffuer da
fundet ith Paradis her paa iordē Men saa
lengē so din modgong oc kaarff er dig suar
at bere/ oc at du søger lēpe til at fly det met
saa lēge skalt dw fare ille De diss mere dw
flyer fra saadan modgōg/ diss mere skal han
følge dig oc kōme dig paa halff/ Et det saa
at dw skicker dig til at ville gerne lide mod
gong for Gudz skyld/ da skalt han snarlige
feelse dig der aff oc du skalt finde fred oc ro
i dit hierte Vaare dw en opført i hiemelen/
som S. Do. vaare da motte dw alligenel si
den lide modgong men dw est her i verden
so han gjorde Ihesus sagde om S. Do. som
der staa i Apost. ger. Jeg skal obenbare han
nem huor meget han skal lide for mit naffn

skyld
bilt
euind
vord
naffn
ue of
le gle
le der
prisc
ville
skulle
ath n
dens
sit leg
diss n
met
melsk
sit leg
skyld
ge di
uelge
at du
glede
oc all

hug
ne och
de ere
oc gle
de alle
odgag
ere for
at det
ier da
en saa
g suat
et met
re dw
il han
et saa
e mod
arlige
oc ro
nelen/
uel se
verden
o. som
e han
naffn

skuld. Thi skalt dw lide modgodg om dw
vilt behage Gud oc tiene oc loffue hannem
euindelige. ¶ Gud giffue at wi motte men
vorde verdige til at lide noget ont for Jesu
naffn skuld. ¶ Huor stor are skulle det bliff
ue off hoss Gud/oc hans helgene skulle al
le gledis der aff oc mange gode cristne skul
le der aff tage gaat exempel. Alle loffue oc
prise tolmødighed/ en dog at de ere saa son
ville lide modgong och bere kaarsset. Huer
skulle gerne lide saar Christi skuld/ effter thi
ath mange lide meget ont veluillige for ver
dens gotz oc pēuinge skuld. Huer skal døde
sit legeme fra synden oc onde begerelser/ och
diss mere han det gøz diss mere lessuer han
met Christo igen. Ingen kan begribe de hiē
melske ting/ vden han haffuer vnder tuongit
sit legeme tål ath lide modgong for Christi
skuld. Oc daare det saa at dw motte vduel
ge dig ith aff tw. Da skulle dw helder vdu
uelge dig at lide for Christi naffn skuld. En
at du skulle begere at haffue her stor løst oc
glede. Thi at dw skulle mere lignis Cristo
oc alle hās helgene der met. ¶ Dor salighed

Naar icke i gode dage oc megen hwsualse
Men mere i det at wi her lide modgong oc
forfølgelse thi at hagde der veret noget bedre
til menniskens salighed Da hagde Kristus
selff lært oss det baade med ord och exempel
Men han sagde til sine Apostle oc Disciple
oc til alle so vilde efterfølge hamme Hwa so
vil efterfølge mig han skal forlade sig selff
oc tage sit kærst paa sig oc efterfølge mig
Efter thi at vi sinde alle fæde i scriften
at Gud haffuer det saa besluttet at wi skul
le her endelige lide modgong oc siden indgaa
i hæs rige thi er det oss nøtteligt at wi lace
at tacke oc loffue Gud i vor modgong so oss
kan gøre salige aff sin naade oc miskundhed
igen Du skal icke knurre mod Gud naar
han sender dig nogē modgong men bede han
ne helder at hā lader dig det lide tolmødige
effter sin vilge Loffue oc tacke Gud for hā
er god oc retferdig i det at han straffer dig
her for dine synder Gud haffuer giffuit dig
her meget gaat vde din fortieniste Men huad
haffuer dine synder andet fortiet en straff oc
modgong thi skal huer ydmøgelige bede oc

fige
tien
plaf
giffi
thi i
ne n
mod
da
teg
dig
gled
Lad
Th
kaa
verd
lis
bede
lee
kom
ne
Du
dw
paa
En

alelse
ing oc
bedre
ristus
empel
isciple
wa so
g selff
e mig
riffen
it skul
idgaa
i lace
so off
ndhed
naar
de han
nodige
for ha
fer dig
ut dig
huad
raff oc
ede or

fige. ¶ Gud ieg haffuer intet andet for
tient aff dig / En ath ieg skulle straffis och
plaffuis / oc ieg er icke verdig til at du skalt
giffue mig din minste trost och hwsualelse /
thi ieg haffuer suarlige fortrømet dig med mit
ne mäge synder. Der fordi velsignet i al den
modgong so du sender mig. Et han for lide
da set mig mere / thi haner liden emod det so
ieg haffuer vel fortiæt lad min modgøg kome
dig til loff oc ore. Thi mig bøj all eniste at
glede mig i Ihesu Christi kaarss och pine.
Lad fordi din vilge ske med mig till enden.
Thi ath huor dit kaarss er / det er salighed.
kaarssset bøj at vere off mere teekeligt en al
verdes glede / thi at vnder verdens glede skui
lis tit stor bedragelse / och løst lader oc glede
bedrage mäge. En diss mand skal neppelige
lee hemelige. Thi at tencker han paa den til
kommede Gudz heffn och brede for synder
ne. Da forgaar hans lader och glede snart.
Du skalt mere tencke paa den pine / som
du skulle met rette lide for dine synder / en
paa den modgong som du her kant lide.
En dog ath kødets oc legemet er skrøbeligt

til at lide. Da skal all igeuel aanden vere re
de til at lide kaarffet tolmødige. Thi skall
huer sige. Herre ieg vil gerne lide din straff
effter din naade oc miskūdshed. thi det er me
get bedre at lide her modgong. met gode cri
fine mēiske. en at pinis siden met de onde
ewindelige i helssfuede. Huer skall her døme
sig selff oc kende sig at vere en syndere. At
Gud skal icke forðøme hamne paa domme
dag. Vi ere alle Gudz arme creature endog
at wi meget synde thi ville wi giffue off yd
mygelige vnder hans straff oc reffelse oc be
de om naade at Han vil verdis til at giffue
off den euige salighed saar sin død och pine
skyld Hannem. Icke loff heder och are aff alle
sine creature ewindelige Amen.

✠ Gud straffer dem som han elsker. oc han
hudstryger huer søn som han anāmer. Pro
uerb. iii. Hebreo. xii. och Apocalip. iii.

✠ Denne bog er vdsæt paa Danske / aff
Christiern Pedersen som vaar Lannick i
Lund. oc hun er pientet i Andorp.

✠ Aaar effter Gudz byrd M D xxvi ✠

re re
skall
traff
e me
e cri
onde
pine
Ath
nme
dog
ff yd
oc be
iffue
pine
f alle
han
Dio
li.
/ aff
lick t
di

